

Philippe Grimbert

Een vriendschap

Vertaald uit het Frans door
Jan Versteeg

DE GEUS

Ouvrage publié avec le soutien du Centre national du livre
– *Ministère français chargé de la culture*. Deze uitgave is mede mogelijk
gemaakt dankzij een bijdrage van het Franse ministerie van Cultuur
– Centre national du livre.

De vertaler ontving voor deze vertaling een werkbeurs van het
Nederlands Letterenfonds

Oorspronkelijke titel *La mauvaise rencontre*, verschenen bij
Éditions Grasset & Fasquelle
Oorspronkelijke tekst © Éditions Grasset & Fasquelle, 2009
Nederlandse vertaling © Jan Versteeg en De Geus BV, Breda 2011
Omslagontwerp Riesenkind
Omslagillustratie © Mohamad Itani/Trevillion Images
ISBN 978 90 445 1590 9
NUR 302

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke
wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van
De Geus BV, Postbus 1878, 4801 BW Breda, Nederland.
Telefoon: 076 522 8151. Internet: www.degeus.nl.

*Als de oktoberwind melancholiek het werk
Van snoeiers doet en gierend blaast over hun zerk,
Moeten zij ons die leven wel ondankbaar vinden,
Wij die bij 't slapen gaan ons warm in lakens winden ...*

Ch. Baudelaire

Er komen geen meisjes voor in dit verhaal. Alleen twee jongens en dat maakt het er niet gemakkelijker op. Natuurlijk doken er in de loop der jaren enkele schoonheden op, het duurde even en weg waren ze weer. Ze namen de een bij de arm, kusten de ander op de mond, maar het blijft een verhaal dat over jongens gaat. Niets had ze mogen scheiden, erewoord, het waren vrienden voor het leven. Van stomme wedijver was geen sprake, ze werden door iets anders uiteengerukt, iets wat er al vanaf het begin was, maar waarvan niemand zich nog een voorstelling kon maken.

Ik ben genoodzaakt dit verhaal te laten beginnen op een moment dat zo ver in de tijd terug ligt dat het zich inmiddels beperkt tot indrukken. Zand dat tussen mijn vingers wegloopt, geschreeuw, stoffige lanen, schommels en vervolgens wij tweeën, Mando en ik, die elkaar voor het eerst zien. Hij schuw, op afstand, terwijl hij een blikken trommeltje tegen zijn borst drukt en ik, doodsbang door het geschreeuw en de drukte van de anderen. Een park, wandelaars, wandelwagentjes en moeders die elkaar met de voornaam van hun kind aanspreken: mevrouw Jacques, Rémi, Jean-Pierre, mevrouw Mando, mevrouw Loup.

Het blikken trommeltje dat je zo dicht tegen je aan hield toen ik naast je ging zitten, daarin hadden waarschijnlijk pilletjes of papmeel gezeten voor het als vorm voor zandtaartjes dienst was gaan doen. Onze blikken kruisten elkaar en je stak het me toe. Dat ben ik nooit vergeten, het is misschien wel het eerste voorwerp dat ik me herinner, dat geschenk dat je me gaf. Als mensen me vragen wat mijn eerste, mijn oudste herinnering is, dan luidt mijn antwoord: dat blikken trommeltje, ik zal toen drie, hooguit vier zijn geweest. Het beeld is ongeschonden gebleven, net als op een van die zwart-witfoto's met kartelrandjes, opgeborgen in een schoenendoos: daarop zijn Mando en ik te zien, zittend op een hoop zand, met Nine en Enza vlakbij, die al pratend aan het breien zijn. Mando en ik, die onafscheidelijk zouden worden.

Jarenlang nam Nine, mijn tweede moeder, me elke week mee naar het Monceaupark, waar ik met Mando had afgesproken. Onderweg kwamen we over de place de l'Europe, waaronder de buiken van stoomlocomotieven gromden. Ik drong erop aan om even midden in de rook te blijven staan, een wattige wolk die verwoei terwijl er schel gefluit klonk. Daarna liepen we verder in de richting van de rue de Rome, waarheen de wolk ons een doorgang bood. Op een bank in de brede hoofdlaan zat, naast zijn moeder, mijn vriend op me te wachten.

Met kloppend hart renden Mando en ik naar elkaar toe. Al heel gauw wisten we dat we onafscheidelijk zouden worden, maar in tegenstelling tot meisjes zeggen jongetjes nooit dat ze elkaar aardig vinden: ze geven elkaar klappen, zitten elkaar achterna, gaan op de vuist. Dat is dan ook wat we deden zodra Nine en Enza hun breiwerkjes tevoorschijn haalden.

We holden naar onze spelletjes. De stoelenverhuursters kwamen langs met hun boekjes met kaartjes terwijl de bal-

lonnenverkopers, hangend aan hun bonte trossen, de gezinnen langsliepen die in een kring waren gaan zitten. Op de stoffige paden van een terrein dat wij op ons duimpje kenden, brachten wij onze eerste jaren door met het laten knarsen van de wielmpjes van onze stalen rolschaatsen en met het bestormen van de hemel op onze schommels. We gingen er ook dood, want jongetjes zijn dol op dat spel: twee vingers gericht op de ander en pang! Het lichaam dat met een draai neerviel, terwijl het gezicht de grimas vertoonde van de cowboy die ten slotte op de kogel stuitte die voor hem bestemd was. We lieten ons in het park op de speelweide vallen zonder er ooit genoeg van te krijgen en genoten telkens weer van het heerlijke moment dat we met het koele gras in aanraking kwamen, dat we recht langs de boomstammen omhoogkeken. De meisjes die met onze spelletjes meededen snelden toe en vlijden zich snikkend aan onze borst. Wij gingen graag dood, zij beweenden ons graag.

Vervolgens liet Mando het genoeggen voortduren door allerliefst te beven, terwijl zijn blonde lokken tussen zijn armen naar beneden hingen en hij tegen de ingang leunde van de grot die in de grote rots was uitgehouwen. Hij wachtte zo lang mogelijk, om ten slotte met zwakke stem uit te brengen: 'Loup, ben je daar? Hoor je me? Ik ga dood!'

Als zijn woorden van ver, vervormd terugkeerden, deed de echo hem versteld staan. Als een verdwaalde kogel galmde het laatste woord door het gewelf: 'Dood ... Dood ... Dood'.

Verstopt achter een haag kardinaalsmutsen riep ik hem met een woeste, angstaanjagende stem toe. Ik verheugde me op het vooruitzicht mijn vriend, die al een kop groter was

dan ik, te slim af te zijn: 'Ik tel tot tien, wie niet weg is, is gezien ... ik kom!'

Als het regende en we niet naar het park konden, zagen we elkaar bij Mando, wiens huis in mijn kinderogen reusachtig groot was. Enza zorgde ervoor dat het smetteloos schoon was, haar parket rook naar boenwas en uit haar kasten kwam de geur van mottenballen. Ik benijdde mijn vriend om die sombere en stille ruimte, de eetkamer met zijn tafel die groot genoeg was om eraan te pingpongen, om er de spoorbaan voor een elektrische trein op te bouwen, de zitkamer waarin in het midden een vleugel prijkte waarvan de toetsen nooit door iemand werden beroerd, de keuken waarin urenlang pannen met tomatensaus of ossobuco zachtjes stonden te pruttelen. Ik vond vooral de kamer van Mando leuk, die in de woning apart aan het eind van een gang lag, wat een heleboel mogelijkheden voor krijgertje spelen en ontdekkingstochten bood. Op zijn bed gezeten verslonden we zijn verzameling stripboeken, waar een hele kast mee vol stond, terwijl we de stemmen van Nine en Enza hoorden, die bij een kop koffie zaten te kletsen.

Geen ontdekking die we niet samen deden, geen moment van vrijheid dat we niet samen genoten.

Alleen de zomer scheidde ons, wanneer Mando met zijn ouders naar de rest van zijn familie in Italië ging. Dan beleefde ieder deze tussenperiode op zijn manier, in afwachting van het moment van weerzien. Eenmaal terug vertelde ik hem over de Normandische stranden, de grauwe hemel en vertelde hij mij over Viareggio, over een zon die ik geen moment had voelen branden, die zijn gezicht had gebruid en zijn haar had gebleekt. Hij informeerde me over 'gra-

nita's', drankjes op basis van gemalen ijs, waarmee hij zijn dorst leste, liet me weten dat het weekblad *Donald Duck* daarginds *Topolino* heette en ik benijdde hem om zijn kennis van een zo zangerige taal, terwijl hij zich zoals ik merkte juist een beetje schaamde voor het accent van zijn ouders.

Op een dag begroet Mando me met de mededeling dat de oorlog is verklaard aan een vijandelijke bende, we moeten gauw zijn, de schreeuwende meute komt al uit een zijlaan tevoorschijn en rent onze kant op.

Zonder me de tijd te laten hem om uitleg te vragen, gebiedt Mando me hem te volgen en gaat hij er als een pijl uit de boog vandoor, waarbij hij voorspelt dat we verloren zijn als we in hun handen vallen. Omdat ik blindelings meega in een situatie die mijn hart niet kan behappen, gaat het als een bezetene tekeer. In het nauw gedreven in een conflict waar ik part noch deel aan heb, word ik gedwongen aan zijn kant te gaan staan alleen maar omdat hij mijn vriend is. Een situatie die me beangstigt. Omdat hij veel groter is dan ik, laat Mando me al gauw ver achter zich, ik heb nog geen honderd meter afgelegd of onze belagers zijn bij me. Ik blijf met een droge mond van angst staan, omringd door een stel onbekende, dreigende kinderen. Mando is uit het zicht verdwenen, ik sta alleen tegenover het gevaar. De bendeleider, een kleine, gedrongen jongen met rood haar, grijpt me bij mijn trui: 'Ik waarschuw je, de vrienden van onze vijanden zijn onze vijanden, ken je die Italiaan van de Fénelonbende?'